
PRESENTACIÓ

Actualment, l'educació multilingüe s'ha convertit en un tema de debat de primer nivell en totes les etapes educatives arreu del món. L'augment de la diversitat lingüística a les aules juntament amb les polítiques socials i polítiques adreçades a fomentar tant llengües locals com estrangeres, han impulsat un nou model d'escola on les llengües tenen un paper fonamental. En aquest dossier monogràfic ens plau presentar-vos una revisió teòrica al voltant de l'educació multilingüe. Així doncs, l'objectiu principal d'aquest volum no és presentar estudis empírics sobre aspectes específics de l'ensenyament i aprenentatge de llengües, sinó oferir al lector un retrat actualitzat de les noves pràctiques, tendències i problemàtiques relacionades amb l'educació multilingüe. Més concretament, tractarem de resoldre preguntes com ara: qui és el professor o professora ideal d'anglès?, com podem incloure les llengües d'herència de l'alumnat nouvingut?, com hem d'integrar correctament llengües i contingut?, com i quan hem d'introduir i distribuir les diferents llengües del currículum escolar en contextos on hi ha una llengua minoritzada?, entre moltes altres.

En les últimes dècades s'han publicat nombrosos estudis (Cenoz 2017; Cenoz & Gorter 2015; Llorca 2016) que mostren resultats de recerca rellevants que han aconseguit desbancar mites, com ara la idealització del professorat nadiu o l'estricta separació de llengües dins l'entorn escolar. Ens trobem en un moment de transformacions profundes pel que fa a la gestió lingüística en l'àmbit escolar amb l'objectiu de superar el tradicional enfocament monolingüe en l'ensenyament i aprenentatge de llengües. El canvi de paradigma des d'una perspectiva monolingüe a una de multilingüe planteja una modificació significativa de les pràctiques pedagògiques a les aules. Encara que s'han començat a desplegar pedagogies inclusives i pluralistes, queda molt de camí per fer, ja que encara dominen les conviccions ideològiques monolingües dins la comunitat educativa.

Aquest monogràfic tracta de donar resposta a aquest nou marc educatiu i aborda diferents aspectes interrelacionats que són fonamentals per a avançar en el desplegament de polítiques educatives globals i multilingües. En concret, aquesta edició inclou cinc articles on es presenten una sèrie de reptes, propostes i reflexions de l'educació multilingüe que giren entorn de cinc conceptes principals: (i) pràctiques educatives multilingües, (ii) llengües locals i minoritzades, com és el cas del valencià, (iii) llengües d'herència de l'alumnat nouvingut, (iv) l'anglès com a llengua franca, i (v) nous enfocaments metodològics que integren llengua i contingut. A continuació tractarem d'oferir un breu resum dels continguts més destacats de cada article d'aquest monogràfic.

En primer lloc, l'article de Laura Portolés (Universitat Jaume I) «El multilingüisme a l'escola: tendències actuals i nous reptes» es pot considerar un preàmbul del present monogràfic, ja que l'autora aporta una visió holística sobre els nous reptes, canvis i tendències sobre l'educació multilingüe. Aquesta contribució presenta el fenomen del multilingüisme i les polítiques adreçades a fomentar l'educació multilingüe a les escoles. Portolés explica el canvi de paradigma en l'aprenentatge de llengües addicionals des d'un plantejament monolingüe a un de multilingüe a mitjans dels anys 90 i presenta alguns dels estudis empírics que aporten evidència de la competència multilingüe dels parlants. L'autora destaca la necessitat d'adoptar pràctiques educatives multilingües i flexibles dins l'entorn escolar per a donar resposta a l'escola global i plural del segle XXI. Concretament, se centra en un nou paradigma educatiu, conegut com *translanguaging*, i presenta estudis que confirmen els beneficis d'aquesta eina pedagògica en l'aprenentatge i ensenyament de llengües. Finalment, l'autora exposa la necessitat de millorar la formació del futur professorat sobre didàctica multilingüe i planteja una sèrie de reptes de futur.

En el segon article, Josep Baldaquí (Universitat d'Alacant) ens convida a conèixer en detall la trajectòria de la llengua autòctona, minoritària i minoritzada, del sistema educatiu valencià a través del seu article titulat «La *Llei d'ús i ensenyament del valencià* i la configuració del sistema educatiu plurilingüe valencià». Així doncs, l'autor fa un repàs en detall de l'ensenyament del valencià des del Decret de Nova Planta (1707) fins avui en dia. L'article descriu amb especial èmfasi un fet històric com és la *Llei d'ús i ensenyament del valencià* de 1983 que va permetre la introducció oficial del valencià a les escoles. A continuació, explora els diferents programes educatius que s'han anat configurant al llarg dels anys enormement influenciats per les diferents etapes de govern. Baldaquí també suggereix com i quan caldria introduir les llengües vehiculars d'ensenyament per a assegurar l'assoliment d'una educació multilingüe de qualitat en el context valencià. Finalment, l'autor destaca la responsabilitat de les

polítiques educatives en la gestió lingüística i la necessitat d'escoltar la veu dels experts en educació multilingüe i intercultural.

En el següent article, «L'educació de l'alumnat amb llengües d'herència: una mirada actual i reptes de futur», Maria Juan-Garau (Universitat Autònoma de les Illes Balears) descriu l'augment dels fenòmens migratoris en les últimes dècades i, en conseqüència, l'increment de la diversitat cultural i lingüística dins les aules. Juan-Garau aporta una visió general sobre els obstacles i reptes amb què es troba l'alumnat de grups lingüístics minoritaris per a aprendre noves llengües i mantindre les pròpies. L'article ofereix una revisió excel·lent sobre els diferents programes desplegats en territoris catalanoparlants pel que fa al manteniment i protecció de les llengües d'herència de l'alumnat nouvingut. L'autora reafirma la forta vinculació existent entre llengua i identitat i alhora destaca el rol de les comunitats d'acollida en el desplegament de pràctiques inclusives que vetllen pels drets lingüístics de tots els infants. Finalment, l'article conclou amb una sèrie d'implicacions pedagògiques que aposten per una visió global i integradora de l'ensenyament de totes les llengües que conformen el repertori lingüístic de l'alumnat migrant.

El quart article d'aquest monogràfic, que signa Enric Llorca (Universitat de Lleida), porta com a títol «Aprendre anglés per a parlar amb el món: reflexions al voltant de l'ensenyament de l'anglès com a llengua franca global». Aquesta contribució se centra en la llengua de comunicació global per excel·lència, l'anglès. L'autor presenta el canvi de paradigma en l'ensenyament de l'anglès a través d'unes metàfores molt il·lustratives on destaca el canvi des d'un enfocament tradicional d'aprendre anglés com a llengua estrangera a una concepció més global d'aprendre anglés com a llengua franca. Tal com assenyala l'autor, aquesta nova perspectiva planteja la necessitat d'eliminar distincions entre nadius i no nadius, així com abandonar la idea del parlant nadiu com a model d'aprenentatge. A continuació, l'article descriu qui és el professorat d'anglès ideal, alhora que estableix nous objectius, reptes, estratègies i necessitats, com ara la introducció de la competència intercultural en els espais educatius. Finalment, Enric Llorca inicia el debat de com s'haurien d'avaluar de forma coherent i justa els usuaris de l'anglès deixant enrere el tradicional enfocament monolingüe i les seues rigideses formals.

En el cinquè i últim treball d'aquest monogràfic «Tractament integrat de llengua i contingut: Quina llengua? Com s'integra? Per a què?», la professora Otilia Martí (Universitat de Jaume I) convida el lector a qüestionar-se preguntes sobre temes clau al voltant d'un conegut enfocament metodològic com és el *Tractament integrat de llengua i contingut* (popularment conegut com CLIL per les seues sigles en anglés). L'article tracta de resoldre les preguntes suggerides en el títol mitjançant una excel·lent

revisió teòrica sobre aquesta qüestió. Martí descriu l'heterogeneïtat terminològica del concepte i la versatilitat dels programes CLIL de cap a cap del món, on es combinen diverses metodologies, criteris i estratègies. A més, l'autora també argumenta les possibles febleses o problemàtiques derivades de la implementació d'aquests models, com ara l'augment de la llengua addicional en detriment de les llengües primeres o la simplificació de continguts curriculars. Finalment, l'autora proposa la inclusió de pedagogies multilingües i innovadores per a reforçar i millorar el potencial didàctic dels programes CLIL. Sense cap mena de dubte, l'article és de summa rellevància per als ensenyants que vulguen implementar un enfocament integrat de llengües i contingut de qualitat adoptant una perspectiva holística i plural en l'ensenyament de llengües.

En resum, aquest monogràfic ofereix al lector un estat de la qüestió sobre l'aprenentatge de llengües en contextos multilingües. D'aquesta manera, els cinc articles que configuren aquest volum aporten una visió general de la recerca més recent i inclouen una llarga bibliografia actualitzada sobre els resultats més significatius i destacats en el camp de l'educació multilingüe. Les conclusions dels cinc articles coincideixen en la necessitat d'adoptar una perspectiva multilingüe que pose fi a l'aïllament lingüístic curricular i promoga la inclusió de totes les llengües a l'escola. Així mateix, les autores i autors que han participat en aquest monogràfic consideren que la formació del futur professorat de llengües en les diverses etapes educatives és cabdal i la clau per a l'èxit en el llarg camí cap a un multilingüisme de qualitat.

LAURA PORTOLÉS FALOMIR

Universitat Jaume I

lportole@uji.es

ORCID 0000-0003-2916-7069

PILAR SAFONT JORDÀ

Universitat Jaume I

safontj@uji.es

ORCID 0000-0002-2130-2409

AGRAÏMENTS

Les editores volem agrair, d'una banda, la participació de les autores i dels autors, i d'altra banda, els suggeriments i valoracions de les revisores i dels revisors anònims d'aquest monogràfic. També aprofitem per a donar les gràcies a l'equip de *Caplletra* per la seua atenció i professionalitat.

Com a membres del grup d'investigació LAELA (Lingüística Aplicada a l'Ensenyament de la Llengua Anglesa) de la Universitat Jaume I de Castelló, volem fer constar que aquest estudi és part d'un projecte de recerca finançat per: (a) Ministeri d'Economia i Competitivitat (FFI2016-78584-P), (b) la Universitat Jaume I (P1-1B2015-20), i (c) els Projectes d'Innovació Educativa de la Unitat de Suport Educatiu (USE) 3621/18 de la Universitat Jaume I.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- CENOS, J. (2017) «Translanguaging pedagogies and English as a lingua franca», *Language teaching*, p. 1-25. DOI: 10.1017/S0261444817000246
- CENOS, J. & GORTER, D. (2015) «Towards a holistic approach in the study of multilingual education», dins J. Cenoz & D. Gorter (ed.), *Multilingual education: Between language learning and translanguaging*, Cambridge, Cambridge University Press, p. 2-15.
- LLURDA, E. (2016) «Native speakers, English, and ELT: changing perspectives», dins G. Hall (ed.) *The Routledge Handbook of English Language Teaching*, Londres, Routledge, p. 51-63.